

POSTANOWIENIE

Dnia 10 marca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 10 marca 2021 r.,
wniosku Ż. G. i R. Z.
w przedmiocie zasądzenia zadośćuczynienia i odszkodowania
z powodu kasacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawców
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 30 września 2020 r., sygn. akt II AKa (...) zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w G.
z dnia 25 marca 2020 r., sygn. akt XI Ko(...) na podstawie art. 535 § 3 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną,**
- 2. zasądzić od wnioskodawców na rzecz Skarbu Państwa koszty postępowania kasacyjnego w częściach równych.**

UZASADNIENIE

Ż. G. oraz R. Z., działając przez swojego pełnomocnika, wnieśli o przyznanie kwot po 4.698.655,43 zł dla każdego z wnioskodawców tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę przez ojca wnioskodawców powstałą na skutek wydania i wykonania wobec niego wyroku Sądu Marynarki Wojennej w G. z dnia 14 lutego 1947 r., w sprawie o sygn. akt Sm (...) w związku z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego i kwoty po 71.972,88 zł na rzecz każdego z wnioskodawców tytułem odszkodowania za szkody powstałe po stronie J. Z., które wyniknęły z tej samej podstawy faktycznej.

Sąd Okręgowy w G., wyrokiem z 25 marca 2020 r., sygn. akt XI Ko (...) ustalił wysokość należnego J. Z. zadośćuczynienia z tytułu wydania i wykonania orzeczenia w sprawie Sm(...) Sądu Marynarki Wojennej w G. na kwotę 1.540.000 zł zaś odszkodowania z tego samego tytułu na kwotę 138.992,40 zł. Zasądził od Skarbu Państwa na rzecz Ż. G. i R. Z. - dzieci zmarłego J. Z. kwoty:

- po 770.000,00 zł stanowiące po 1/2 ustalonego zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się orzeczenia;
- po 69.496,20 zł stanowiące po 1/2 ustalonego w pkt II odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się orzeczenia.

W pozostałym zakresie Sąd oddalił wniosek o zadośćuczynienie i o odszkodowanie. Jednocześnie zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawców kwotę 288 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa, procesowego, po 144 zł na rzecz każdego z nich, zaś kosztami postępowania w sprawie obciążył Skarb Państwa.

Po rozpoznaniu apelacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawców, Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 30 września 2020 r., sygn. akt II AKa (...) zmienił zaskarżony wyrok w ten tylko sposób, że zasądził dodatkowo od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawców kwotę 192 zł, tj. po 96 zł dla każdego z nich tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. W pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymano w mocy. Ponadto Sąd zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawców po 240 zł tytułem zwrotu kosztów ustanowienia pełnomocnika w postępowaniu odwoławczym, zaś wydatkami postępowania odwoławczego obciążył Skarb Państwa.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego w zakresie utrzymującym w mocy wyrok Sądu *meriti* wniosła pełnomocnik wnioskodawców. Skarżąca zarzuciła rażące naruszenia prawa mogące mieć istotny wpływ na treść orzeczenia, to jest:

1. prawa procesowego - art. 3 k.p.c. oraz art. 232 k.p.c. w zw. z art. 558 k.p.k., poprzez przyjęcie, że wnioskodawcy nie wykazali, aby skazanie ich ojca i wykonanie orzeczonej kary spowodowało represje wobec rodziny J. Z. i ich stygmatyzację;
2. prawa procesowego - art. 7 k.p.k. poprzez ukształtowanie swego przekonanie z pominięciem przeprowadzonych dowodów, bądź ich dowolną ocenę, a także zasad prawidłowego rozumowania oraz doświadczenia życiowego i przyjęcie, że zadośćuczynienie w kwocie 1.540.000,00 zł spełnia cel i wymogi określone art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego w przypadku krzywd J. Z. doznanych na skutek wykonania

wobec niego wyroku Sądu Marynarki Wojennej w G. z dnia 14 lutego 1947 r. w sprawie o sygn. akt Sm. (...), w związku z jego działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego,

3. prawa materialnego - art. 445 § 1 k.c. w zw. z art. 445 § 2 k.c. oraz art. 448 k.c. w związku z art. 8 ust. 1 ustawy lutowej poprzez błędne przyjęcie, że kwota zadośćuczynienia w wysokości 1.540.000,00 zł jest kwotą odpowiednią, w stosunku do rozmiaru krzywdy doznanej przez J. Z. doznanych na skutek wykonania wobec niego wyroku Sądu Marynarki Wojennej w G. z dnia 14 lutego 1947 r. w sprawie o sygn. akt Sm. (...), w związku z jego działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie przedmiotowego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi II instancji do ponownego rozpoznania.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście bezzasadna, co upoważniało Sąd Najwyższy do jej oddalenia na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

Rozważania w przedmiotowej sprawie poprzedzić należy przypomnieniem niektórych aspektów teoretycznych związanych z zakresem przedmiotowym kontroli kasacyjnej wyroku w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia, zapadłego w trybie przepisów rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego, stosowanych odpowiednio poprzez odesłanie zawarte w art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1820). W tym zakresie należało stwierdzić, co następuje.

1. Kasacja jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia i przysługuje stronie, stosownie do art. 519 k.p.k., od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kończącego postępowanie, tylko w powodu uchybień wymienionych w art. 439 k.p.k. lub innego rażącego naruszenia prawa, jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia (art. 523 § 1 k.p.k.). Postępowanie kasacyjne służy więc, co do zasady, kontroli orzeczeń sądów odwoławczych z punktu widzenia dochowania norm prawa materialnego lub procesowego. Sąd Najwyższy nie jest natomiast uprawniony do ponownej, samodzielnej oceny dowodów i dokonywania na jej podstawie kontroli poprawności poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych, także w zakresie wpływającym na ustalenie wysokości należnego odszkodowania i zadośćuczynienia (zob. post. SN z 23.10.2019 r., IV KK 415/19);

2. Wykazanie rażącego naruszenie prawa przez Sąd odwoławczy nie może sprowadzać się wyłącznie do formułowania twierdzeń o charakterze polemicznym, związanych z różnicą pomiędzy zadośćuczynieniem zasądzonym, a należnym wnioskodawcy zgodnie z jego subiektywnym przekonaniem. Reguła ta nie traci na znaczeniu także w sprawach, w których różnica pomiędzy wysokością wskazaną w żądaniu, a wysokością zasądzzonego odszkodowania jest znacząca (zob. post. SN z 5.12.2017 r., III KK 289/17);

3. Zarzut niewłaściwego ustalenia kwoty zadośćuczynienia może hipotetycznie okazać się skuteczny wyłącznie wówczas, gdy suma ta została określona z oczywistym naruszeniem reguł obowiązujących w tym zakresie. Może o tym świadczyć w szczególności przyznanie zadośćuczynienia wręcz symbolicznego, zamiast stanowiącego rekompensatę doznanej krzywdy (zob. post. SN z 27.07.2005 r., II KK 54/05; z 16.02.2006 r., V KK 446/05). O rażącym naruszeniu prawa można więc mówić, przede wszystkim, w tych przypadkach, kiedy zasądzona kwota odbiega od rozmiaru poniesionej krzywdy w sposób rażący, jaskrawy, niedający się wprost pogodzić z poczuciem sprawiedliwości. Tylko bowiem wówczas orzeczone zadośćuczynienie nie ma charakteru „odpowiedniego” w rozumieniu art. 445 § 1 i 2 k.c.;

4. O rażącym naruszeniu prawa można mówić także wówczas, gdy w zaskarżonym orzeczeniu uwzględniono niewłaściwe lub w ogóle nie uwzględniono niezbędnych elementów mających istotne znaczenie dla określenia wysokości kwoty zadośćuczynienia (zob. post. SN: z 9.07.2014 r., II KK 166/14; z 20.12.2006 r., IV KK 291/06; z 8.11.2007 r., II KK 197/07; z 19.10.2010 r., II KK 196/10; z 13.12.2013 r., III KK 313/13 i z 1.03.2013 r., V KK 403/12). Jeżeli natomiast powyższe kryteria zostały przeanalizowane przez Sąd w sposób wszechstronny i pogłębiony, zaś wynik tej oceny znajduje odzwierciedlenie w wysokości przyznanego zadośćuczynienia, to rozstrzygnięcie takie pozostaje pod ochroną swobodnego uznania sędziowskiego i nie podlega kwestionowaniu – także w trybie kasacji.

Przenosząc powyższe rozważania w realia niniejszego postępowania, stwierdzić należało, że samo tylko przekonanie wnioskodawców o zasadności i celowości podwyższenia zasądzzonego zadośćuczynienia nie świadczy o dopuszczeniu się – i to przez Sąd odwoławczy – rażącego naruszenia prawa, w zakresie obejmującym prawidłowość kontroli instancyjnej wyroku Sądu *meriti*.

Przeprowadzona kontrola kasacyjna zaskarżonego wyroku nie potwierdziła zarzutów podniesionych w kasacji, jakoby którakolwiek z okoliczności związanych z wydaniem i wykonaniem wobec J. Z. wyroku Sądu Marynarki Wojennej w G. z dnia 14 lutego 1947 r., i spowodowaniem w ten sposób głębokiej krzywdy, wynikającej z realiów odbywania w okresie stalinizmu kary pozbawienia wolności za działalność niepodległościową, pozostała poza polem rozważań obu orzekających w sprawie

Sądów. W instancji odwoławczej rozważono również aktualnie podnoszone zagadnienie dotyczące rozciągnięcia się bezprawnych działań ówczesnego aparatu państwowego na rodzinę J. Z. (pkt 1 kasacji), zasadnie jednak przyjmując, że twierdzenia uczestników w tym zakresie nie zostały uprawdopodobnione w stopniu uprawniającym do uwzględnia ich w podstawie faktycznej orzeczenia. Także zdaniem Sądu Najwyższego materiał dowodowy zgromadzony w postępowaniu pozwala lokować je wyłącznie w sferze subiektywnych odczuć Ż. G. oraz R. Z., brak jest natomiast w tym zakresie jakiegokolwiek dowodu obiektywnie weryfikującego tezy formułowane przez uczestników postępowania.

Zarzuty z pkt. 2 i 3 kasacji są *de facto* wadliwe, albowiem skierowane wyłącznie przeciwko procedowaniu Sądu I instancji. W niniejszym postępowaniu Sąd Apelacyjny nie prowadził własnego postępowania dowodowego w sferze obejmującej *meritum* sprawy. Nie mógł zatem naruszyć dyspozycji art. 7 k.p.k., albowiem – w zakresie wskazywanym przez pełnomocnika wnioskodawców – ograniczył się do zaakceptowania ocen i ustaleń Sądu I instancji. Sąd Apelacyjny samodzielnie nie miarkował również zadośćuczynienia. Uzasadnienie wyroku Sądu odwoławczego przekonuje, że przeprowadzona w tej części kontrola apelacyjna odpowiada wymogom stawianym przepisami art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k. i świadczy o poprawnym i wszechstronnym rozważeniu argumentacji apelujących. Tylko zatem na marginesie stwierdzić można, że sposób miarkowania spornej sumy zadośćuczynienia przez Sąd I instancji w żaden sposób nie odbiegał od reguł wyznaczonych przepisami art. 445 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 448 k.c. w zw. z art. 552 § 1 k.p.k. w zw. z art. 8 ust. 3 ustawy lutowej i zasadnie zyskał aprobatę Sądu Apelacyjnego. Także zasądzona ostatecznie kwota 1.540.000,00 zł jest niebagatelna i żadną miarą nie może zostać uznana za symboliczną, stanowiąc – w ocenie Sądu Najwyższego – godną i adekwatną rekompensatę finansową cierpień J. Z., których nie powinien być ponieść.

Nie znajdując podstaw do zakwestionowania prawidłowości zaskarżonego wyroku, Sąd Najwyższy oddalił kasację uznając ją za bezzasadną w stopniu oczywistym.

Dlatego postanowiono, jak w części dyspozytywnej.